

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ

Психологічні та соціальні аспекти надання медичної допомоги дітям, постраждалим від жорстокого поводження

м. Київ
Травень 2018 р

Сучасне цивілізоване суспільство на сьогодні категорично відкидає можливість жорстокого поводження з дітьми, різних форм насильства по відношенню дітей з боку батьків , інших членів родини, а також і осіб, які беруть участь в вихованні дитини або повинні опікуватись ним (*вихователі, вчителі, лікарі та ін.*)

Жорстоке поводження визнається значним порушенням прав та свобод дитини, внаслідок чого дитина отримує важкі травми, які й мають катастрофічні наслідки для подальшого фізичного і психічного здоров'я та розвитку.

НАСИЛЬСТВО - ЦЕ

- **Умисна** фізична, сексуальна, психологічна економічна дія чи її загроза, примус з боку однієї людини до іншої з метою контролю, залякування, навіювання почуття страху.
- **Всі форми** фізичного і/або емоційного поганого поводження, сексуальне розбещення, відсутність піклування, торгівля чи інші форми експлуатації, що здатні призвести чи призводять до фактичної шкоди для здоров'я дитини, його виживання, розвитку чи гідності в контексті відповідальності, довіри чи влади

Види наси́льства

**Фі́зичне
наси́льство**

**Психологі́чне
(емо́ційне)
наси́льство**

**Сексуа́льне
наси́льство чи
споку́шання**

**Еконо́мічне
наси́льство**

Жорстоке поводження завжди передбачає свідоме нехтування життєвими інтересами інших осіб і полягає в умисному заподіянні або допущення такого заподіяння фізичних і особливо психічних страждань.

Оснoву жорстокого поводження становить заподіяння страждань, перш за все саме психічних.

Судова практика свідчить, що жорстоке поводження з дітьми з боку батьків або їх опікунів, часто є **причиною девіантної поведінки неповнолітніх**, найбільш небезпечною з форм якої є посягання на власне життя або життя інших осіб.

Особливий інтерес у зв'язку з цим викликає визначення поняття «жорстоке поняття» як **спосіб доведення до самогубства.**

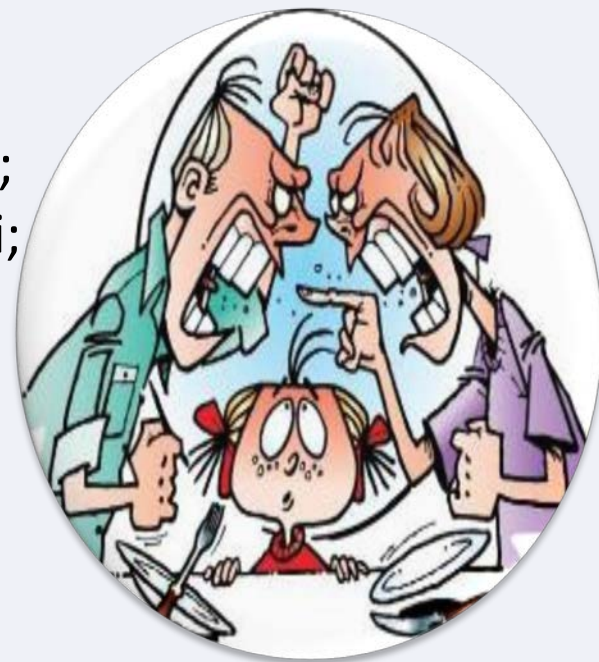
В науковій літературі визначається, що жорстоке поводження з потерпілим проявляється в таких діях винного, які спричиняють біль, страждання або створюють нестерпні умови для життя людини (*це катування, позбавлення їжі, ліків, води, сну, одягу, житла, в систематичному нанесенні тілесних ушкоджень або побоїв, примусу до дій сексуального характеру*).

В КК України є три групи норм, які встановлюють карну відповідальність за окремі форми жорстокого поводження з дітьми:

1. Дії, які здійснюються по відношенню долюбих осіб, в тому числі по відношенню до дітей (*умисне вбивство без обтяжуючих обставин, вбивство по необережності, умисні телесні ушкодження різних ступенів важкості, тортури, а також і зловживання опікунськими правами та інші*)
2. Дії, які можуть бути здійснені по відношенню до всіх осіб, а кваліфікуватись по відношенню до неповнолітніх та малолітніх (*самогубство або доведення до нього, зараження венеричною хворобою, залишення в небезпеці, згвалтування, грубі порушення законодавства про працю та інші*)
3. Норми, які передбачають покарання за злочин, який здійснено виключно по відношенню до дитини (*навмисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини, неналежне виконання обов'язків по відношенню охорони життя та здоров'я дітей, підміна дитини, розбещення неповнолітніх, використання малолітньої дитини для займання жебрацтвом, та інші*)

Причини виникнення жорстокого поводження до дітей:

- безробіття або низька матеріальна забезпеченість;
- алкоголізм одного чи обох батьків;
- самотність чи шлюб, який розпався;
- занадто маленьке житло, що посилює напругу;
- озлобленість батьків чи розчарованість у житті;
- фізична чи психічна перевтома;
- незрілість батьків;
- егоїзм батьків, прагнення їх до розваг;
- відсутність прив'язаності до дитини;
- надмірна вимогливість;
- народження другої дитини;
- велика кількість дітей;
- небажана дитина (як привід і примус до укладення шлюбу);
- передчасно народжена в шлюбі дитина, яка дає привід до сварок та розриву;
- позашлюбна дитина як об'єкт помсти на його матір (батька);
- дитина з фізичними та психічними недоліками, від якого хочуть позбавитися

Види наслідків жорстокого поводження з дітьми:

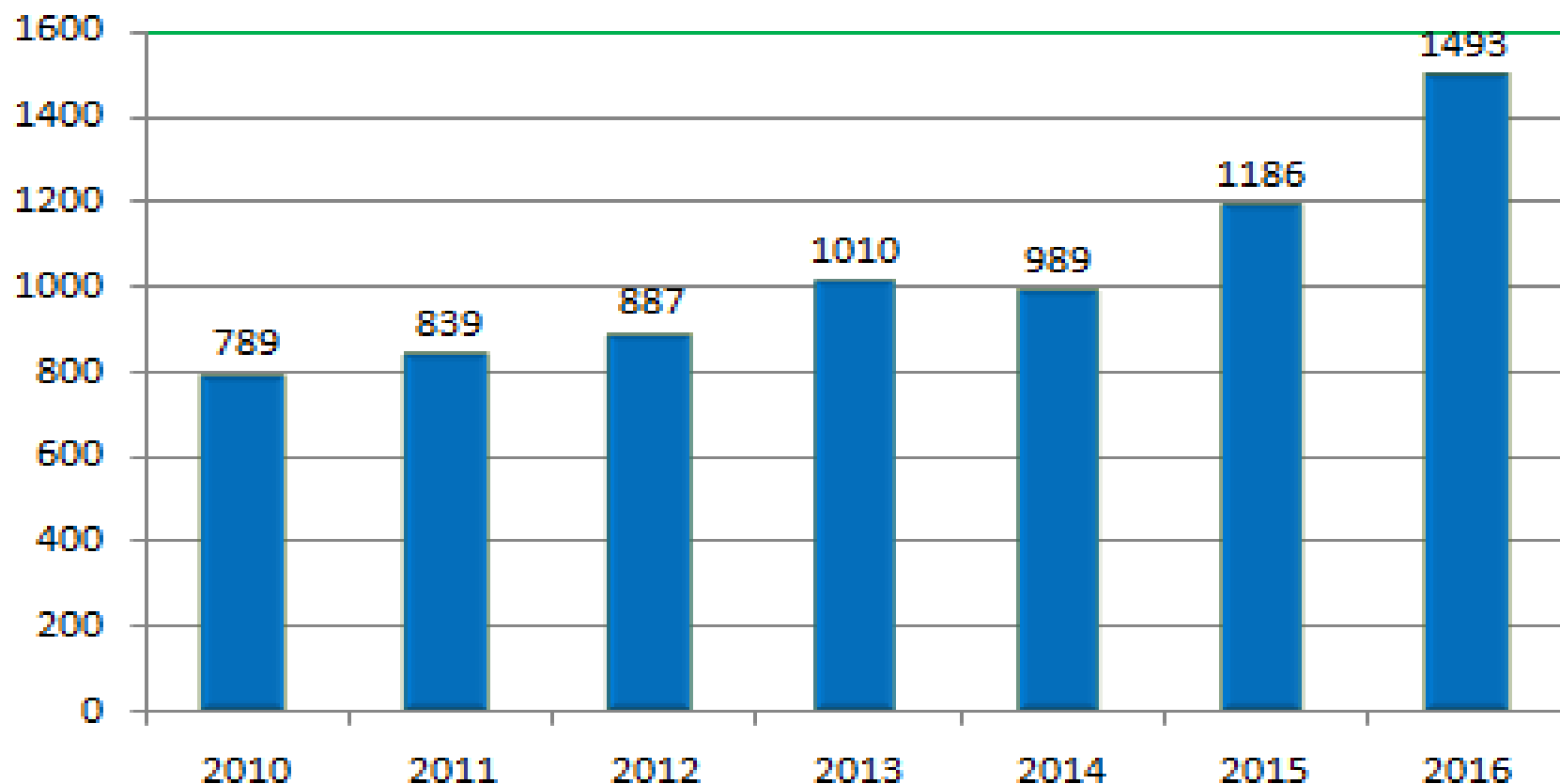
- ❑ Фізичні (травми черевної порожнини і грудної клітини, травми головного мозку, синці та рубці, опіки, травми центральної нервової системи, інвалідність, переломи, подряпини та рвані рани, погіршення зору);
- ❑ Сексуальні проблеми і проблеми з репродуктивним здоров'ям (статеві дисфункції, хвороби, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ/СНІД, небажана вагітність);
- ❑ Психологічні та поведінкові (алкоголізм та наркоманія, погіршення пізнавальних здібностей, злочинна, гіперактивність, жорстока поведінка, депресія і тривога, затримка в розвитку, порушення харчування та сну, почуття сорому та вини, труднощі у стосунках між людьми, низька успішність у навчанні, низька самооцінка, посттравматичні стресові розлади, суїцидальна поведінка і аутоагресія);
- ❑ Інші наслідки для здоров'я (хвороби печінки, синдром подразненого кишечника, ішемічна хвороба серця, безпліддя .. .)

*Психо-емоційний стрес
супроводжує захворювання*

Центр соціально-психологічної, соціально-реабілітаційної допомоги НДСЛ “ОХМАТДИТ” МОЗ України

Динаміка надання психологічної допомоги дітям по роках

Застосування **мультидисциплінарного** підходу
(в тому числі і спеціалістів *Центру медико-психологічної,
соціально-реабілітаційної допомоги*) до ведення хворих дає
позитивні
результати для здійснення
верифікації діагнозів в найкоротші
строки та подальшого ефективного
лікування

КРИТЕРІЇ ТА ОЗНАКИ ВИЯВЛЕННЯ ДІТЕЙ – ЖЕРТВ НАСИЛЬСТВА

- Пасивна реакція на біль;
- Відсутність опору, примиреність з існуючим станом речей;
- Нічні кошмари, страхи , енурез;
- Синці, укуси, опіки , переломи;
- Монотонне розгойдування на стільці, смоктання пальців, крутіння волосся, обгризання нігтів;
- Крововиливи на кон'юнктиві ока;
- Невластива віку сексуально забарвлена поведінка;
- Неврівноваженість, агресивність, схильність до руйнівних дій та псування речей, гіперактивність;
- Погана увага, уповільнене мовлення, нездатність вчитися;
- Уникання однолітків, бажання гратися лише з маленькими дітьми;
- Страх фізичного контакту;
- Відсутність дитини в школі або поява травм чи ушкоджень після отримання дитиною низької оцінки (або після батьківських зборів);
- Пошкодження генітальної, анальної ділянок у вигляді синців, припухлостей, розривів, пігментації, кровотеч;
- Нервово-психічні розлади;
- Психосоматичні захворювання
- Самотність, замкнутість, відсутність друзів чи погіршення взаємин з однолітками; бродяжництво;
- Острах йти додому після школи, страх повертатися додому;
- Низька самооцінка;
- Втечі з дому; асоціальна поведінка;
- Вживання алкоголю чи психотропних речовин;
- Загроза суїциду;
- Демонстрація відсутності страху;
- Намагання справити враження людини, що живе у злиднях;
- Демонстрація страху перед появою батьків
- Сприйняття себе як безпомічного, бридкого .
- Насильство стосовно тварин.

Жорстоке поводження може бути причиною різних форм відхилень поведінки

Агресія

Аутоагресія
(суїцидальна
поведінка
парасуїциди)

Девіації
статевої
поведінки

Зловживання речовинами,
що викликають стани
зміненої
психічної діяльності

- Значне зростання показника гострих отруєнь на фоні спроб суїциду з **45** (2015 р.) випадків до **64** (2016 р.) - приріст на **42,2%** та кількості випадків навмисного вживання речовин з метою насолоди – з **262** до **318**.
- Перше рангове місце у ролі етіологічного чинника гострого отруєння зайняли засоби медикаменти (**29,39%**), на другому місці - алкоголі (**28,49%**), та на третьому місці – побутової хімії (**26,01%**).

Відхід від ситуації

(вживання психоактивних речовин)

- Алкогольна, наркотична та інші види залежності – завжди болючі питання.
- Вміти сказати «ні» - порада добра, але не завжди здійснена.
- Якщо звички та залежності сильніші за людину, тоді вона багато чим ризикує та незабаром буде не в змозі протистояти шкідливим впливам, її імунітет знизиться та почнуться різні органічні розлади – а це **психосоматика**, яка потребує термінового лікування.

Характеристика випадків жорстокого поводження з дітьми

I. По особі, яка вчинила жорстоке поводження

Особа	% від загальної кількості випадків
Мати	32
Батько	21,5
Вітчим	10.5
Бабуся	5,25
Тітка	5,25
Дядя	5,25
Знайомий	5,25
Невідомого походження	15

II. По статі дитини щодо якої надійшла заява або повідомлення

Стать	% від загальної кількості випадків
Жіноча	63
Чоловіча	37

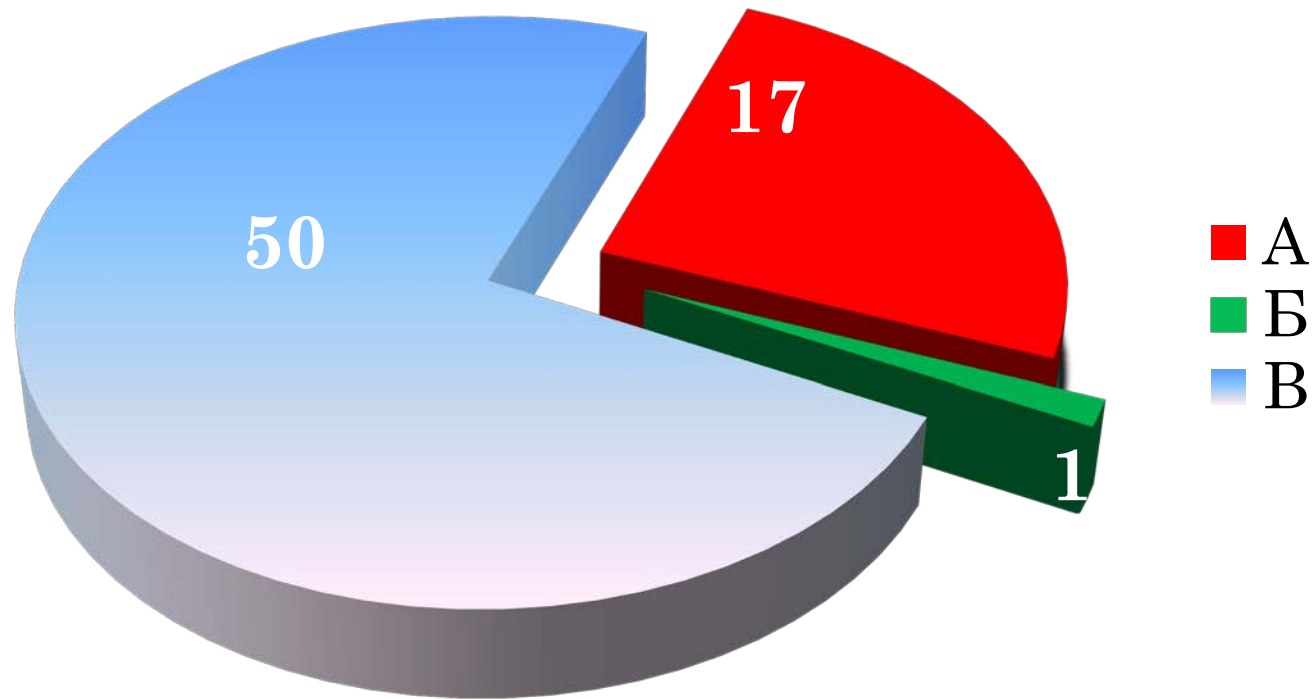
За даними опитування Центру МПСРД

Чи стикався(лася) ти з такими формами насильства у своїй сім'ї:

А. психологічне насильство (крики, обзивання, скандали, нецензурні вислови);

Б. фізичне насильство (ляпаси, побиття);

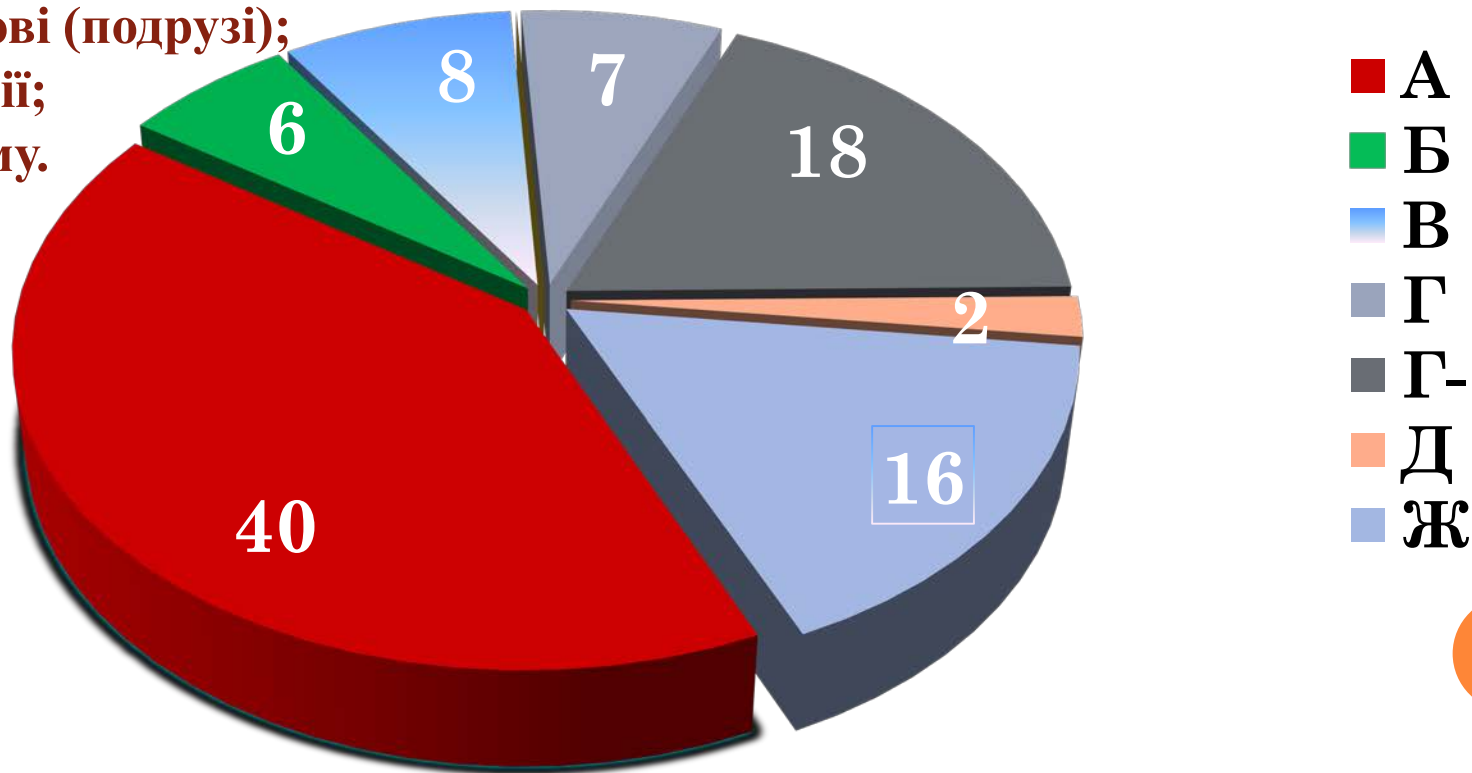
В. несправедливе покарання батьками?

За даними опитування Центру МПСРД

Кому ти розповідав (ла) про насильство, якщо таке трапилось?

- А. Батькам;
- Б. психологу/ соціальному педагогові
- В. класному керівнику;
- Г. іншому вчителю;
- Г-. друзів (подрузі);
- Д. міліції;
- Ж. нікому.

За даними опитування Центру МПСРД

До кого і куди можна звернутися у випадку насильства над тобою?

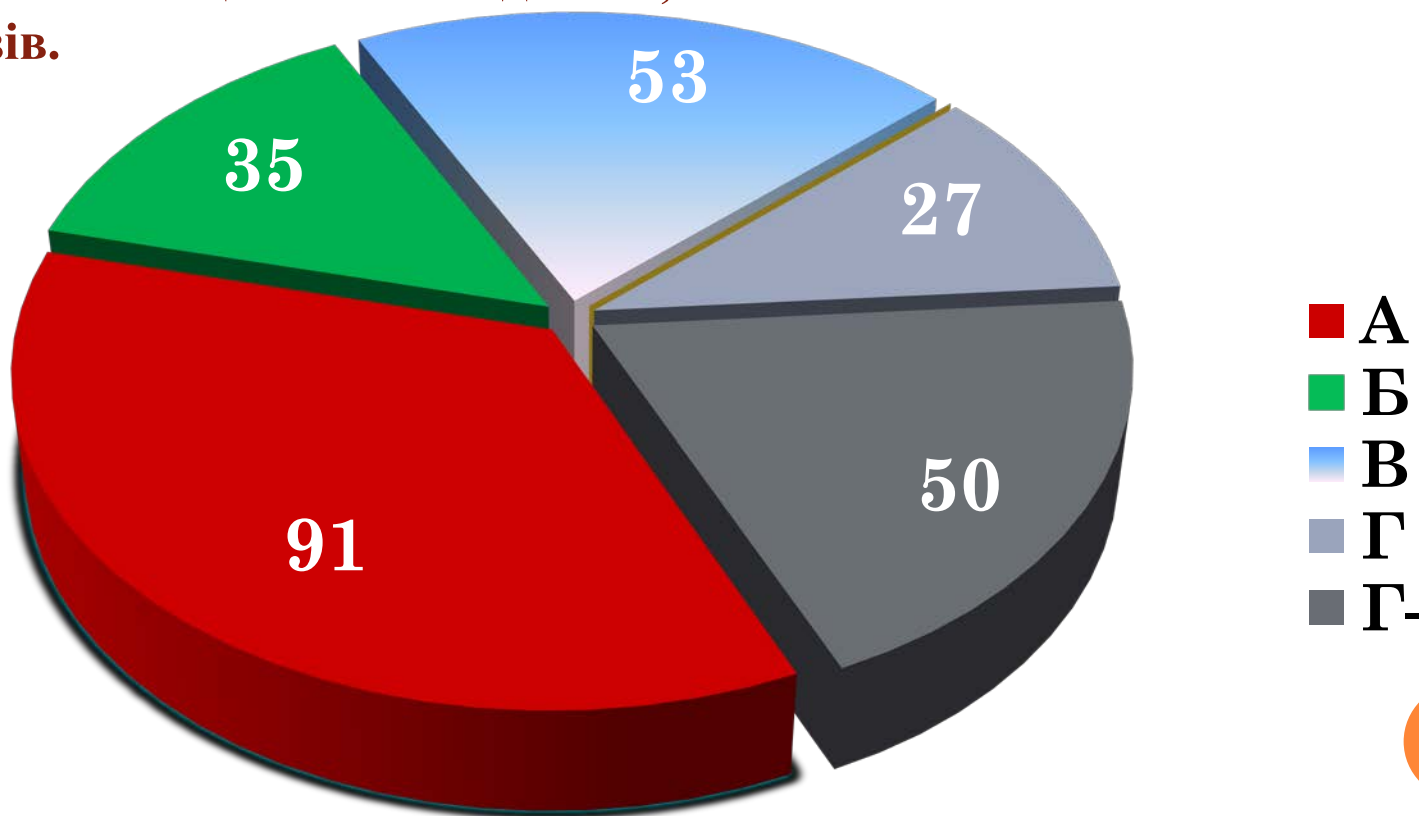
А. До батьків;

Б. до вчителів;

В. до міліції,

Г. до психолога/ соціального педагога;

Г-. до друзів.

ДОПОМОГА ПСИХОЛОГА, ПСИХОТЕРАПЕВТА (КОНСУЛЬТУВАННЯ, СУПРОВІД, ЛІКУВАННЯ)

ОСНОВНІ МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ

- **Соціально-психологічні**, спрямовані на внутрішній світ дитини, які передбачають певну корекцію його системи цінностей і орієнтацій, а також уявлень і переваг, які удосконалюють його психологічні можливості і надання відповідної підтримки і допомоги (методи психодіагностики і психокорекції, психологічне консультування тощо);
- **Соціально-педагогічні**, які дають можливість підвищити освітній і інтелектуальний рівень дитини, сформувати адекватну оточуючим його умовам систему ціннісних орієнтацій і уявлень (методи освіти і просвіти, педагогічної корекції і педагогічного консультування);
- **Соціально-медичні**, які призначені для надання дитині своєчасної і необхідної медичної допомоги (лікування, соціально-медична реабілітація і адаптація, організація необхідного і комфортного середовища існування тощо);

- **Соціально-правові**, що включають в себе певні процедури і операції, які дозволяють привести процес життєдіяльності дитини відповідно до існуючих норм закону і права (юридичний і правовий захист інтересів дитини, правова просвіта, правовий контроль, правові санкції);

- **Соціально-економічні**, які спрямовані на вирішення проблем матеріального благополуччя дитини, матеріальна підтримка і допомога);

- **Соціально-групові**, що дозволяють соціальному працівникові і іншим спеціалістам вести роботу з соціальним оточенням дитини (сімейне консультування, корекція системи відношень в дитячому колективі, організація дитячих колективів, які орієнтовані на позитивну діяльність)

Твоє майбутнє в твоїх руках

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!